L'HORA BLAVA
del districte V

REVISTA VAUDEVILLESCA BARCELONINA AMB
UN ACTE DIVIDIT EN UN PROLEC
I CINC QUADRES, ORIGINAL DE

"Amichatis" i Fontdevila

Reestrenada amb dos quadres nous al Teatre Nou de
Barcelona, la nit del 6 de Novembre de 1920,
per la companyia que dirigeix el
aplaudit primer actor i director

Josep Santpere

19

Preu: 40 cèntims

Prohibida la reproducció

Amb el permis del autor

Talleres Gráficos, CORTEL, Escudillers, 45. — Barcelona

L'HORA BLAVA DEL DISTRICTE V

Quadros de la Revista

EL PROLEC

QUADRO PRIMER

EN EL CARRER NOU

QUADRO SEGÓN

«PAPITU» (VODEVILL)

QUADRO TERCER

«LA ESQUELLA DE LA TORRATXA»

QUADRO QUART

EN UN MUSIC-HALL

QUADRO QUINT

MONTJUICH

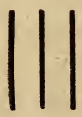

Pròlec

El Prólec. . . . . *Sr. Santpere*

Rellotje de torre. Es la una. Al aixecar-se el teló, se senten tocar els quatre quarts i la batallada de la una. A poc apareix l'ACTOR que fa de Pròlec i diu:

ACTOR: La una! Bon dia tinguin! No riguin, no; bon dia tinguin. Are mateix m'aixeco; soc noctàmbul, soc un soldat del exèrcit de nit. Em cega el sol i només puc caminar amb claror de lluna i d'electricitat. La nit! Que n'és d'hermosa la nit! No's pensin que vagi a posar-me poétic i cantar a la lluna, no, peró m'estimo a la nit perqué és una bona mare. La nit! Amb la seva fosca, tots som elegants. A la nit, totes les sabates són noves; tots els trajos són perfectes, no es veuen les taques ni els surgits; totes les cares sam-riuen. Fins un home a la nit està més disposat que en cap altra hora a fer lo que deu fer tot home correcte: el «primo»! I les dónes, a la nit són més amables. El sol és l'enemic dels petons, però la nit... Si des d'aquí dalt sento com un xiu-xiu! En aquesta hora tots els llabis fàn lo mateix, senten... No s'han fixat que cada hora té una cara? Veuràn; tanquin els ulls... Senten bramar de sirenes?... i l'aldavall de fábriques i eines?... Es de dia... som a la vora del port, a l'entrada d'una fàbrica... senten tin-tan de tranvies, veus que criden «goma para los paraguas»... «sólo para hombres»... «la última que me queda»... Som a les Rambles. Rialles de noies, paraules d'amor, frasses de passió? Es l'hora en que les modistes passen...

Hi ha un silenci a la vida de la ciutat: es que tothom sopa. Després la ciutat dorm, menys aquest barri. El plaer, com un bon diputat, te el seu districte: el districte quint! Aquí el tenen; quan callen els talers, ell comença, un café quee no s'acaba mai a cada acera. En ell naixen cada nit ilusions i s'en

607168

marxen d'altres! El districte quint és... una jove pintada, un xisto, un piano de maneta, un crim. Es com el titella de la ciutat. Volen venir? Are és hora. La hora blava! Si volen venir els espero a la porta. Veuràn, surtin, anirem rectes, carrer Nou fins a la Rambla, allà farem el vermut. Després soparem al Paradís Concert, amb una cupletista que tingui gana! Llegirem els dos setmanaris del districte, el «Papitu» i «La Esquella»... i anirem a veurer sortir el sol a Montjuic! Es la hora blava del districte! No tinguin por d'atracadors ni lladres. A n'a mí tots em coneixen! Venen?... Sí?... No?... I si no's volen molestar-se, no's moguin! Els meus companys i jo, que coneixem el barri, procurarem fer un quadro del natural... I a la feina, senyors, que aviat serà un quart de dugues... A revèurer!

TELÓ

Quadro Primer

ESCENES DEL CARRER NOU

L'Arcalde de Poble.	*Sr. Pepe Alfonso*
El Maestro Cabritilla	*Sr. Alfonso Arteaga*
El Tufos	*Sr. José Santpere*
Un Jugador.	*Sr. José R. Giner*
Ln Venedor	*Sr. Eugeni Sánchez*
Un Guardia.	*Sr. Ramón Bañeras*
La Menegilda	*Sra. Enriqueta Torres*
La Grabada.	*Sra. Visita López*
Una dóna (no parla)	*Srta. Pepita Ribas*

Cantonada de la Rambla i carrer de Conde del Asalto. Taules de cafè a la acera del Bar. Passa un venedor.

enedor. ¡Gomas!... ¡Gomas para llevar bien cerrados los paraguas! ¡Gomas para evitar disgustos!... ¡La guía de Barcelona, solo para hombres!... ¡Calderilla!... ¿Quién compra calderilla?... ¡Ocho piezas de a diez, una peseta!... ¡Calderilla!...

rcalde. Aquest home es el Siglo.

laestro. Asiéntese arcalde.

rcalde. Però, per què parla el castellá tan malament vosté?

laestro. Por el negocio, soy tratante en cupletistas, ¿sabe? Y como debo enseñarles los cuplets, hablo así para evitar el asiento. Me pellido el Maestro Cabritilla, por servirlo.

rcalde. Cabritilla?

aestro. Si señor; soy el inventor de aquell fox-trote que hiso tantas desgracias: «Hi ha cap pell de cabrit». *(Passa un venedor de diaris)*.

enedor. El «Ciero» de la noche, con la esperada muerte del alcalde de Cork!

calde. Pobre company! Aquí no es porta gaire aixó de que un arcalde es mori de gana.

aestro. Ja! Aquí moren de indigestió! A lo que íbamos. Usted ha venido ha Barcelona en busca de mujeres para montar un concert en Castellfullido!

Arcalde. Això mateix!

Maestro. Pues aquí encontrará de todo.

Arcalde. Aquí? No em vol pas carregar aquella que fa centinella a la cantonada?

Maestro. No hombre. Aquella está de pesca pero tiene el ansuelo rovellado. Le voy a presentar lo bueno y mejor de mi cademia.

Arcalde. Miri senyor Cabrit...

Maestro. Eh?

Arcalde. Cabritilla! Jo vui dones castisas, sab?

Maestro. Ah, ¿es muy torero?

Arcalde. No, home; castisas, que fassin gasto!

Maestro. Eso es la base del cupletismo. En mi cademia empezamos por la prueba de capacidad estomacal.

Arcalde. Què vol dir?

Maestro. ¿No comprende usted que si una mujer no tiene estómago a prueba de fonda, no sirve? ¿Usted cree que las mujeres de Music-Hall comen para vivir y cantar y ser artistas? No señor; cantan y bailan y viven para hacer gasto. Una artista de primera parte es siempre una mujer de cena dudosa. Las de segunda parte acostumbran a cenar siempre sin champaña. Las de la tercera son, cena obligada y champaña de gran marca. Dígame qué sueldo tiene una artista de Music-hall, y le diré las veces que cena.

Arcalde. Això em va be!

Maestro. Pronto llegará una que la estoy esperando. *(Entra la* Menejilda *menjant-se un sanwich)*.

Mene. Què tinc de menjar més encare?

Maestro. ¡Tú dirás! La estoy ensinistrando para un bolo de sábado y domingo en Manlleu, y el que me la ha encomenado dice que tiene mucho arroz a la Valenciana. Menja, noia, menja que faràs carrera! Aquí donde usted ve, lleva en el buche tres cenas, medio jamón serrano, tres cafés con leche, una rasión de langosta venturera... y mírisela. Tranquila. No revienta.

Mene. Escolti, mestre. Demà el bistec el vui a la «broche».

Maestro. ¿Abrochado? Això es del segòn curs. De primer ha de ser amb patates. Una mujer puede tener todas las condiciones para ser cupletista; tener barra, malos tratos, mala estrugancia, poca dispocisión para el castellano, mala voz; pues bien: si no te «petito» se malogra. ¡Cuántas y cuántas glorias del cuplet se han ido al oscurantismo por una dispepsia! Pregúntele usted mismo.

Arcalde. Veiam: quina es la obligació de una estrella?

Mene. Comer, beber y saltar.

Arcalde. Saltar?

Maestro. Si. Fer el salt! Haser el salto después de haber comido y bebido.

Arcalde. Què deu fer una dona al foyer?

Mene. Al que solo pide servesa le pone una cara de tres cuartans y se le deja solo como si fuera a matar.

Maestro. Di e al señor las frases sacramentales, aquellas que le dejan al parroquiano como para tomar la puerta y la extremaunción.

Mene. «¡Florista!, hasme un ramo que lo tengo de llevar a la virgen»... «¡Camarero!, dame la misma sena que ayer».

Maestro. La sena de ayer, es siempre de ayer y cara.

Mene. «¿No te enfadarás porque le envíe algo a mi mamá que está en las butacas?»... «Cómprame unas medias»... «Aquel camarero revende joyas baratas»...

Arcalde. I quina es la frase final de un sopá?

Mene. «Mira... vuelve mañana que haremos broma... hoy me encuentro delicada».

Arcalde. Ja et cuidarem al poble! Posaràs uns palpisos...

Maestro. Ves niña. Ves a pasear la asera!

Mena. Dons, tan de gust!... (*Fa mutis*).

Arcalde. Està bé!

Maestro. Déjela anar; aquesta chicota, si tiene la xamba de trobar un «Relicario» o de ensopegar un «Gitanillo» o te una «Mala Entraña» o pot abocar amb sentimiento una «Agua que no has de beber», antes de un año, si no se casa amb el Gaona feta una eminencia, diga que te tres fábricas al Llobregat. (*Entra un jugador correns*).

Jugador. Pages!... Fassim el favor, comprim el rellotje... tres duros... Estic al Palas, te de sortir el 12 vermell!... Tingui... Tres duros!... Jugo!... Jugo!... (*Mutis*).

Arcalde. Què es això?

Maestro. Un inocente! (*Entra el Tufos*).

Tufos. Mozo ¡Vermute!

Arcalde. Aquet també vermut? No se quina mania hi te la gent de Barcelona amb el vermut! Aquet es un poble ahont no hi te gana ningú! Se pren vermut a tot hora! Jo ja tinc un enfitament de olives rellenes. A quina hora jalarem?

Maestro. Espere. De primero le enseñaré las dos revistas de Barcelona. «El Papitu» y «La Esquella». Despres iremos a senar al consierto. (*Entre correns el jugador*).

Jugador. Pagés!... Pagés!... Fassi el favor... Tingui la americana... dos duros... Si home, sí... dos duros... Está per sortir el 12 vermell... Vaig al Palas... es la meva fortuna...! Dos duros!... juego! Juego! (*Mutis*).

Arcalde. Però, què fa aquest?

Maestro. Protegeix a la beneficiènsia.

Arcalde. Olé! Allà va la meva futura artista!

Maestro. Al tanto que hi ha perill!

Arcalde. Eh? (*Entra la Grabada*).

Maestro Aquí tiene su toreraso!

Tufos. La órdiga! A estas horas y yo sin cenar!

Grabada Me he adormit!

Tufos. Sobre la suerte! Maldita sea!

Grabada Que vols que fassi Tufitos? Si no torejas, estic per llensar-me

als gossos. Tot avans que això. No em proba fer de màrtira Només descanso les temporades que passo al hospital. Esti per ferme quincenària.

Tufos. Pero, de qué te quejas?

Grabada De tot el cos ma quejo. Que per tu es molt dols fer la siesta a l Rambla... però jo...

Tufos. Pero te ha tocado alguien el pelo de la ropa?

Grabada El pelo y la cabellera y lo demás. Ya lo sabes.

Tufos. Que se encargue nicho propio. (*Fa ademán de treures la faca*)

Grabada Te, y calla, alma mía, que no guanyaré per sustos.

Tufos. Qué es eso?

Grabada No es pas fals?

Tufos. No... Es no más que uno. (*Bofetada*).

Maestro. Intercambio Comercial!

Munipal. Circulen!... Circulen!

Grabada I encara diràs que m'estimes?

Tufos. Y tu te crees que por eso te voy a querer? Estoy por tirarlo. Ya te he dicho que un duro mancha; hacen falta dos. Uno para manchar el honor y otro para limpiarlo.

Grabada Calla; torero de pa de pessic!

Tufos. Yo de pá de pessic! Ay mi madre que me voy a perder!

Grabada Calla. Torero de corrida nocturna. Que torejas com els lladres; amb nocturnitat alevosia i mates els toros a traició...

Tufos. Mi madre!

Guardia. Despejen!... Circulen!... Circulen!

Tufos. Si no fuera porque está ahí el guardia, te sacaba las tripas.

Maestro. (*A la Grabada*) Dongui-li un altre Amadeu, creguim.

Grabada (*Al Mestre*) Vosté posis tranquil i fassis retratar. Però, ahont va amb aquesta pinta? Ja ho sab sa mare que surt a les nits? I tu, chulapo, pegam (*Al mestre*) Però, que s'ha cregut vosté, mitja cerilla?

Arcalde. La fetenibilis!

Grabada Per això li pago el pis i li dono pasta i tot.

Maestro. Pósil a una reconera.

Arcalde. El despiporreníbilis!

Tufos. Y basta que han tocao a matar!

Grabada No Tufitos, no vui que hi hagi derrame! (*Es barallen. El Arcalde s'ho mira*).

Arcalde. A ver la estocadíbilis! Olé!... Olé!... Olé!...

Grabada No el matis. Ja en te prou.

Tufos. Le perdono la vida. No me gusta matar en broma. No toreo en moruchadas, volveré cuando esté más sosegao. P'alante prenda. Le has salvao la vida a una gallina!

Grabada Anem Guerrita; que al piltre ens espera un estofat de toro que t'en lleparàs els dits!...

Tufos. Paso a la reina! (*Mutis de Tufos i Grabada*).

Maestro. Ya ha visto algo!

Arcalde. Si lo arriva a matar a ustet, quina juerga a la Comisaría!... M'hagués endut la seva orella al poble!... (*Entra el jugador*).

ugador. Pagés!... Fassi el favor!... (*Se treu els pantalons*).

Arcalde. A mi no!... No en vui de mosques al pebre!

ugador. Tingui! Vosté serà la meva sort!

Arcalde. Jo?... Arri!... No en menjo d'aquest bestià!

ugador. Tingui!... Un duro!

Arcalde. Si que ho fá barato!

ugador. (*Donan-li els pantalons*) Es pel dotze!... Està a punt de sortir... Jugo!... Jugo! (*Mutis*).

Maestro. Ho veu? Aquest dona diner a la beneficéncia per quan tindrà de anar a demanar caritat! (*Se senten crits de visques i moris. Dos trets. Petament de vidres*).

Arcalde. Què es això?

Maestro. Això! .. Es l'hora de la Pau Social! (*Passa un tranvia corrents*).

Arcalde. La Pau Social?... Què vol dir?... (*El guardia comença a repartir amb el sabre a tot-hom*). Ja ho entenc!... Què ja ha arribat la repartidora!

QUADRO

Quadro Segón

Buendia y Gasol.	*Sr. Josep Santpere*
DonyaEmilia.	*Sra. Dolors Pla*
Joanet Comas . . . . . ,	*Sr. Alfonso Oya*
La Maria.	*Sra. Teresita Vinyals*

L'acció a Barcelona
Portada del periòdic setmanal el «Papitu». Escena representa un menjador

ESCENA PRIMERA

BUENDIA a la taula. La MARIA servint. DONYA MARIA dreta darrera d'en Buendía. A la taula un plat de pomes. En una reconera un florero.

María. Un terròs o dos?
Buendía. Tres!
María. Avui tres?
Buendía. I demà quatre.
Emilia. Dons aixís de aquí un mes...
Buendía. D'aquí un mes ja serem tots morts. *(A María)*. Aboqui i cap la cuina.
Emilia. Vagi, María, vagi!
María. Aont he de anar?
Buendía. A la quinta... Alianza. Ara guillén que fà torero. (*Ella resta i deciso*).
María. (*Fent mutis*). Es més boig que una cabra!

ESCENA II

BUENDIA I EMILIA

Buendía. Aquest cafè sembla de café.
Emilia. Dons, de qué vols que sigui?
Buendía. Ja m'entenc jo!
Emilia. Dons jo no!
Buendía. Dons jo sí!
Emilia. No cridis que no soc sorda. Si la minyona no t'agrada, la despatxas i en pau.
Buendía. Ja sabs que lo que tinc no es pas per la minyona. ¿Encara vols

que no estigui enfadat després de lo que vaig sorprendre aquí, en aquesta casa, sota aquest sostre; sobre el meu llit de matrimoni?

Emilia. Encara t'en recordes?

Buendía. Que si m'enrecordo? A la meva vida tinc tres fets capdals; tres dates històriques: El dia que vaig esser tenedor de llibres; el dia que varen tirar el llás a la Pulguita, i... ahir!

Emilia. Varem quedar que no s'en parlaría més.

Buendía. ¿Oblidar que et vaig trobar en el meu quarto? En el nostre llit... amb un home que no era jo! ¿I quí era aquet home?

Emilia. Qualsevol es creuría que era un extrany!

Buendía. Lo que es extrany es que fos ell, precisament; el meu soci del negoci de cotóns; el meu germà en idees i diners; amb ell que sempre votaba la mateixa candidatura: ¡Quina traició al negoci, als ideals, a la amistat i a... lo altre!

Emilia. Jo també el mirava com un germà!

Buendía. «Y algo más también difícil de desir. (*Pausa*). En el meu quarto...

Emilia. Aont volías que anessim?

Buendía. Al Perú..! lluny; al Cabo Verde; que sé jo... Però mai a casa; davant per davant del meu retrato de primera comunió. ¡Qui m'havía de dir que us havía de trobar amb aquella postura!

Emilia. ¿Qué vols dir? Si tu haguessis trucat a la porta com de costum, no haurias vist res. En Coma hauria tingut temps de amagarse a la galeria com altres vegades.

Buendía. Però si es va deixar els elàstics sobre el florero!..

Emilia. Digas, ¿per qué no vas trucar?

Buendía. Res, una distracció!

Emilia. Un home de negocis no pot tenir distraccions.

Buendía. Quin espectacle vareu ferme presenciar!

Emilia. Un home ho ha de haver vist tot. Tu no ets una criatura.

Buendía. No. Estic deshonrat!

Emilia. No serà tant. Distreute, ves al cine. Mira, ara fan una película que té cinc parts.

Buendía. Prou parts. Ja n'he vistes masses!

Emilia. Ves a can Parés a veure els cuadros!

Buendía. El que vaig veure aquí, m'ha tret les ganes d'altres.

Emilia. Dons, no sé que dirte. Perque has de saber que si aquí hi ha algú que tingui dret a queixarse soc jo!

Buendía. Tú?

Emilia. Jo, sí, jo. Quí el va portar a dinar a casa? Tú. ¿Quí li va fer fé la gabia de coloms a la gale ía? Tú. ¿Quí em deya que li dongués tortell cada diumenge? Tú. ¡Tú l'has ficat a casa!

Buendía. Jo il podía ficar pero ell... No em cap al cap... Com va ser que tu i ell... daixonses?

Emilia. Vols saberho tot?

Buendía. Sí. Amb tots els pels i senyals.

Emilia. De primer ens miravem com amics. Tot era alló de... ¿cóm està?.. ¿Ha dormit be?.. ¿Qué tal l'encostipat? ¿Encara li raja el nas?.. Res, tonteries!

Buendía. Oh! En Comas es un xicot molt ben educat.

Emilia. Amb el temps, vam fernos més amics. Un dia al passar pel corredor em va dir: «Lladra! Li clavaria una mossegada!»

Buendía. ¡Miau!

Emilia. I are? Aont? Vaig dir jo tota sorpresa. «Al clatell». Va contestar amb uns ulls com unes taronjes. Erem amics, reyem plegats, jugavem plegats.

Buendía. Gayre plegats?

Emilia. Una mica no més. Em llegía «El Día Gráfico».

Buendía. Ja!

Emilia. Després ja va llegirme el «Papitu».

Buendía. Oh!

Emilia. Però de la amistat al amor no més hi ha una barrera!

Buendía. I vareu fer el salt. Vosaltres toreros i jo... ja se sab. ¿I quin dia va ser?

Emilia. Un dimecres.

Buendía. Fieuvos del dimecres. Dia d'encants. Perxó va volguer comprar un saldo.

Emilia. En Comas no sé que tenia. No deia xistes dels teus. Bufava de calor. Es va treurer...

Buendía. Qué? Qué?

Emilia. Per qué vols que t'explique?..

Buendía. Si, si, digues· ¿Qué es va treurer?

Emilia. Es va treurer la hermilla. Va cantar les caramelles i de prompte...

Buendía. Qué?

Emilia. Li va venir singlot!

Buendía. I an a tu que te va venir?

Emilia. Res. Ja vaig tenir prou en ferli passar!

Buendía. Li va passar desseguida?

Emilia. Sense esfors de cap mena. Deu nos enguart de un ja està fet.

Buendía. I desde aquell dia a cada moment li devia venir singlot!

Emilia. Molt sovint. ¡Ja ho sabs tot. ¿Qué vols are?

Buendía. Qué vui? qué vui?.. ¡Un terremoto! ¡No ho sé el que vui!

Emilia. Dons jo sí que ho sé... Després de tot això no ens queda altre remei que separarnos.

Buendía. Prò...

Emilia. Si, si; ens separarem; donarém l'escàndol; i sino perque em trobabes amb un altre home.

Buendía. Quina fatalitat!

Emilia. M'en aniré a casa de la mamà que encara estarà ben viva.

Buendía. (*Entre dents*) Desgraciadament!

Emilia. Àh, Deu meu! Desgraciadament, eh? La mamà! Avans de quince minuts, deixaré aquesta casa! ¡Monstre! ¡Mal cor! (*Mutis*).

Buendía. ¡Pró, Emilia!

ESCENA III

BUENDIA i MARIA

María. Puc retirar el servei senyoret? (*Veient que està sola*). Ah, escolta, tú, tanoca! Aquella cotilla es una enganyifa. Las barnillas son de banya.

Buendía. Tot serà de banya. No m'amoinis are.

María. Ah, si? Dons m'en aniré a casa de la mamá!

Buendía. Vinam aquí, «carissima».

María. Per qué m'ho dius això de carissima?

Buendía. Ja t'ho diré; no resultes gaire barata. Al principi, quan vas venir a servir a casa, eras humil amb unes lligacames t'acontentaves; però are t'has tornat més exigenta. El mes passat em vas fé comprar uns refajos. Qué vols posat botiga de roba interior?

María. Calla musol que sempre estàs de broma. Ay que ve la senyora. (*Mutis*).

ESCENA IV

BUENDIA i EMILIA

Emilia. (*Amb un sac i un barret*) Encara es aquí vosté?

Buendía. (*Cau de genolls*). Emilia, perdónam!

Emilia. No fassi el ridícol ni s'embruti els pantalons, que ara no tindrà qui els hi respalli.

Buendía. Perdónam! Pau, pau Emilia! Pau avans que tot. (*Apart*). No em convenen disgustos!

Emilia. M'en vaig. Faré de acomodadora de Novedades. M'empeny la fatalitat.

Buendía. Quedat Emilia, que el any que ve anirém a Caldetas.

Emilia. Si em promets no tornhari mai més, ja pots cridar a n'en Comas.

Buendía. T'ho juro. Vaig a dir a la María que baixi al despatx a cridarlo. (*Mutis*).

ESCENA V

EMILIA i COMAS

Comas. Emilia!..

Emilia. Comas, Comillas meu!

Comas. Prou Comillas, punt y... Aont es l'Andova?

Emilia. Es a ferte buscar. Vol parlar amb tú.

Comas. Després de lo de ahir? de cap manera. Jo no podré perdonarli el entrar en el quarto estàn jo en calsotets.

Emilia. Perdonal. Oblida les ofenses rebudes. Es un pobre home.

Comas. No li guardo rencor; pero perdonarlo mai. Si em descuido m'encostipo. La culpa es meva per tractar amb senyors Buendías que no saben la seva obligació de marit.

Emilia. Quina obligació?
Comas. Badar.
Emilia. Calmat, Colmas, calmat. Ja veus que ell reconeix la seva culpa
Comas. Cedeixo per tú. *S'hi acosta*).

ESCENA VI

EMILIA, COMAS i BUENDIA

Buendía. (*Al veurels a punt de abrasarse estornuda*). Si destorbo m'en vaig.
Comas. Home, vosté no destorba mai!
Buendía. I dons, qué hi ha? qué hi ha? Ai redimoni de Comas. (*Donanli un copet al ventre*).
Comas. Caram de senyor Buendía.
Buendía. Emilia. ¿femli una abrassada de amistat?
Emilia. Si tu vols...
Buendía. Lo passat. El llas de la familia y el comers puntals de la Societat. Aquest vespre tots al Turò Park. Apa anem a mudarnos. Avui es un altre dia històric. Amb aquet ja fan cuatre. Vagi al despatx y tanqui el balans. Soparà amb nosaltres. (*Mutis dreta d'en Buendía y Emilia. Per la esquerra en Comas. Inmediatament torna a surtir mirant amb gran recel a dreta i esquerra. S'obre una porta lateral i surt la María*).

ESCENA VII

MARIA i COMAS

María. Em vols donà una poma que tinc set?
Comas. Una o dues?
María. Tu mateix?
Comas. Dons allà van totes. (*Mutis dels dos per ont ha sortit la María*).

ESCENA VIII

Entra en BUENDIA i al veure els elàstics que en Comas s'ha deixat sobre el florero de la reconera, diu amb un gran crit lo que s'indica. Després EMILIA, COMAS i MARIA, alternativament.

Buendìa. ¡¡Els elàstics d'en Comas!! Altra vegada? ¡¡Emilia!! ¡¡Emilia!!... ¡Lladres!.. ¡¡Tots aquí!! (*Entra precipitadament la Emilia*).
Emilia. Qué passa? Qué son aquets crits?
Buendía. Els elàstics del deshonor! Aont eras «perjura»?
Emilia. Jo? incólume! (*Se sent un gemec*). ¿Has sentit? ¡Quina sospita! (*Obre la porta de la María*). ¡¡Ah!! ¡Quin quadro!
Buendía. ¿Un altre cuadro? Això no es una casa! Això es una colecció de postals prohibides!

Emilia. ¡Surt d'aquí, desgraciada! (*Surt María tot avergonyida amb un batí i en Comas al darrera amb calsotets i el barret de palla*). ¡¡Ell!!

Buendía. ¡¡Ella!! Aquesta també? Vostè no respecta res! Vol dir que no es una malaltia? Ja no més quedo jo en aquesta casa.

Comas. Senyor Buendía, escolti.

Buendía. No, a mi no!!

Emilia. Calli, bolcheviqui! (*Li dona una bofetada*).

Comas. No... si... jo... re... Es ella que m'ha demanat una poma, ¿oi?

María. Té, desvergonyit, pela aquet pressec. (*Altra bofetada a Comas*).

Comas. Ho veu? Escolti senyor Buendía; vingui aquí!

Buendía. No, mai. Jo soc honrat.

Comas. Vinguim, vinguim aquí home!

Buendía. Ferro! Mai!

Emilia. Tréula de casa.

Buendía. No, ella es queda.

Comas. Escolti un moment.

Buendía. ¡¡Enrera!! Vàgisen de casa. La senyora, «pasese»; la minyona... «pasese»; pero a mi? No!.. Fora. Prou negoci! No te raò ni la raó social!

Comas. M'ha demanat una poma.

Emilia. ¡Adán!

Buendía. S'ha acabat tot; prous pomes y pressecs! Entre vostè y jo no hi ha negosi posible!. Qué tants cotons! Al càrrer! Aquí quedèm no més que la familia.

QUADRO

Quadro Tercer

Senyor Esteve	*Sr. Fernando Capdevila*
Un Pagés	*Sr. Pepe Alfonso*
Un Obrer	*Sr. Alfonso Orteaga*
Barcelona.	*Sra. Pepita Valero*

Portada del semanari «La Esquella de la Torratxa». El dibuix és el tan conegut del perfil del monument de Colón i la montanya de Montjuich

LEMA: Barcelona es bona si la bossa sona

Pagés. (*Entrant*) Buenas!... No han vist al senyor Esteve?... L'estic esperant per a que m'ensenyi l'Exposició de Industries Elèctriques! Quina enredada! Vés si per saber quines son les millors bombilles, se te de fer malbé una montanya!... Te digo yo! (*Entra el senyor Esteve*).

Esteve. Ola Tóful!

Pagés. Deu lo guart, senyor Esteve.

Esteve. (*Estornudant tres vegades*) Tinc un refredat que val per deu.

Pagés. Vosté sempre acaparant.

Esteve. Què tal per allà dalt?

Pagés. Be. La cullita malament. Les prunes han surlit agres, la blat petit, els melons carbases, les monjetes, rénegas, els pebrot aigualits.

Esteve. I res més?

Pagés. S'ha mort la vaca, el burro, les gallines...

Esteve. Eh?

Pagés. Si... per lo demés tot ve.

Esteve. Doncs que portes de la cullita?

Pagés. Els rebuts dels deutes.

Esteve. Vols dir que encara tinc de pagar?

Pagés. Es clar.

Esteve. Doncs, apujaré els lloguers.

Pagés. Que hi tenen culpa els veins?

Esteve. Res, apujaré els lloguers.

Obrer. Deu los guart senyor Esteve;
Pagés, bon dia tingueu;
He sentit tot lo que heu dit
I be prou que hos hi comprés.
La situació està molt clara.
Vostè ha trobat un remei
sempre que el pagés li roba;
el de apujar els lloguers.
Quant no el pagés, la querida,
La dóna o el «niño bien»;
gastan sens solta ni volta
i malversen sense fré
puig vosté no es preocupa,
sempre te guanyat el plet.
Que se li vuida la caixa?
Doncs vinga apujar lloguers (*Pausa*).
Després ens direu traidors
si de Espanya ens en anem
i busquem lluny de la patria
altre mare i altre cel.
Però, aont es aquesta terra
que te de estimar l'obrer?
La terra la heu dividida
en mil trossos i trossets.
I per fincar sols tenim
el fosar aont reposem.
De tots els fruits de la terra
vosaltres ne feu comers.
La terra ja te els seus amos;
sols podem ser llogaters.
Desde el nàixer al morir
jamai un recó tindrem.
Treballém per cada dia
sense treba ni plaer
i donem fills an el món
perque serveixin al Rey.
I sien carn de les guerres
que encén el vostre diner.
El poble vol redimirse;
i aixecant els ulls al cel
per sobre de les fronteres
diu amb anhel molt fervent:
«Germans, germans, fills del poble
Unimnos i vencerém».

Esteve. Calla, calla, poca solta.

Pagés. Renoi i que parla be!

Esteve. Are mateix vas a casa, recull,
recullexes els trastets
i al carrer perque et desahucio,
i tu Tóful, tu també
no li vengui res del hort;
un home aixís res mereix.
Veiam si amb uns quants dejunis
sens torna un home de be.

Obrer. Per la fam em voleu vènçer;
feu el sort a tots mos precs!
Lo que home necesita
si no li donen, s'ho pren!

Esteve. Jo cridaré a la justicia

Pagés. Jo aixecaré al somatén!

Obrer. I jo uniré als desgraciats
que sempre serem molts més!
(*Cop de bombo i platerets en la orquesta, creuen ràpidament lo que sembla dibuix dos cintas vermellas imitant el llapis del censor. Entra Barcelona als acorts de una melodia de cançons catalanes*).

Esteve. Què es això?

Barcelona. Es la censura que ja no ens deixa dir res! (*Trenca las tiras*).

Pagés. }
Esteve. } ¡Barcelona!

Obrer. ¡Barcelona!

Barcelona. Mireu tots com me poseu.
En el meu trajo hi ha sang
d'homes rics i dels obrers;
creieume tots tres, amics;
escolteu el meu consell:
De montanya fins al mar
construiu cases arreu
a cada casa un jardí
sadollat d'ombra plaent.
En el cim de la muntanya
un palau teniu de fer
que sia el palau del home
que guardi les noves lleis
que regiràn a la terra
quant tots a tots estimeu.
Tu Pagés, ves al camp,
a treballar els teus conreus.
Tu, obrer, sisella rebla
una piqueta de acer
per a enderrocar un dia
els casals de absurdes lleis.
I tu Esteve, a Barcelona

a escampar els teus diners;
recobra el seny; sies just
com fores en altres temps;
que no dormi ni un sol pobre
a les pedres del carrer.
Que hi hagi en els hospitals
tots el ausilis moderns;
aixeca escoles que sian
fonts de ciència i de saber;
i si el obrer en guanya dos
no en vulguis guanyar doscents.
Unius amb llasos de amor
que aixís tots tres vençereu
i fareu de Barcelona
empori del mon modern.

QUADRO

Quadro Quart

(F ier al «Para is-Concert». E el primer pis del local. Al fons barana que dona a la platea. El teló del fons es el frontis del escenar ont canten les artistes. En escena taules a la vora de la barana. A la esquerra gran porta que dona a la sala de joc. Es veu la taula amb els punts que jugan al set i mitg. Les mares 1.ª i 2.ª sentades a la taula. Sentades també estàn en altra taula La Maravilla i una artista. El c mbrer va de una taula a l'altre. El baranda del joc es a la vora de la taula. El senyor Ramón, el amo del café es passeija per l'escenari. Al aixecar se el teló se senten tocar castanyoles)

ıranda. ¡Prou soroll! ¡Això de les castanyoles serà la nostra ruina!
ımón. Qué vol dir?
ıranda. Que aixís no es pot fer res! Això del 30 i 40 es un mal que no vol soroll! Els punts son com les ólives; no més s'hi ficsan. I amb les castanyoles es distreuen i no es pot fer el quento del pessetot a la maniga, ni alló del tant per la casa, ni lo dels morts amics.
món. Però...
ıranda. Res. Que si seguim aixís, alló del duro al calaix cada cinç minuts, serà una ilusió. ¡Que no podrém ni pagar a la beneficencia!
món. Ja ho veig! Tindrèm de tocar amb cotó fluix!
ıre 2.ª De quí es mare vostè are?

Mare 3.ª Jo? Del cert no ho sé pas! Estic de «suplenta». A la disposició de les empreses.

Mare 2.ª Que no té filla fixa?

Mare 3.ª De primer sí!.. i natural que la tenia. Però la vaig perdre!

Mare 2.ª I no l'ha trovada?

Mare 3.ª Qui sab aont para! S'en va anar cap a Mallorca a ballar la matxitxa i ja se sab; les que van a Mallorca no tornen! Ara com que ja estic acostumada, no puc deixar de venir al foyer!

Mare 2.ª Es veu que li tira l'ofici de mare!

Mare 3.ª Què vol que fassi? Totes les noies em coneixen! A última hora sempre hi ha alguna que m'envia un bistech o mi'ja de llagosta!

Mare 2.ª I no té cap filla en perspectiva are?

Mare 3.ª Estic trevallant a la negra! Are per are em sembla que es orfa!

Mare 2.ª Vostè mare de una negra?

Mare 3.ª Què vol di? Què no hi ha cap fenòmeno al món? (*Entra el Arcalde i el Secretari*).

Arcalde. ¡Visca el poble!

Secretari. ¡No cridi que reberá!

Arcalde. Caram, un bando!.. (*Llegeix un cartell que es a la paret*) «Se prohibe arrojar al escenario objetos que puedan dañar a los artistas».—A les artistes no se les pot tirar res?

Secretari. Flors!

Arcalde. I duros, no? Al poble en va venir una que a cops de duros va quedar feta un bony!.. ¿Més lletreros?.. (*Llegint*). «Se prohibe la entrada en el foyer con alpargatas y blusa».—«Consumación obligatoria». Secretari, per venir a fer la copa aquí se té de saber de lletra!

Secretari. Doncs fem-la.

Arcalde. Beguda! Beguda! (*Ve el cambrer*) Escolti Secretari. Cóm diu que es diu aquest local?... ¿No es pas el Liceiu?

Secretari. No home, no!.. Es el «Paradis Concert».

Arcalde. I aquestes que fan beguda, son les tiples?

Secretari. Son artistes!

Baranda. (*Al cambrer*). Tú. ¡Encara no ha vingut la Raquelita?

Cambrer. Are per are, no!

Baranda. Em fa por aquet debut! Oh, i que ja s'acosta l'hora! (*Entra la Raquelita sa mare i son pare*).

Raquelita. Ai mamà, mamà...

Mare. Passa dona, passa!

Arcalde. Qué, també deu ser arcalde aquest?

Secretari. De barri.

Pare. No t'has oblidat de res?

Raquelita. Ay, si! El cuplet!

Mare. Però si t'el sabies de memoria!

Raquelita. Però hi perdut la veu!

Pare. Aont?

Raquelita. Al tranvia!

Mare. No deia jo que havia corrent d'aire!

Pare. Noia, pren un glop de medicina! Te!

Raquelita. No!

Pare. El pianista ho va dir. Mira, fes com jo. (*Pren un glop de medicina que dú a la butxaca*). Fixat amb el lletrero de la etiqueta: «Lo indispensable para la garganta». «Lo que usa la Barrientos». Veus? (*Gargareja*). Gara... gara... gara...

Maravilla. Quí son aquells?

Una. Qué no ho veus? La dida, la noia i el didot!

Cambrer. No fassin bromes que es la nova estrella!

Pare. Gara... gara... gara... Veus? Ja puc cantar la «Marina»... «Costas las de Levante...

Baranda. Qué es aquet escándol?.. Ah!.. es vostè? Apa petita que ja es hora!

Raquelita. Ay! Jo faré un gall!

Baranda. Qué vol dir això?

Mare. Que no te veu! Que no li surt! Que no podria debutar!

Baranda. Ah!.. Dons l'hi té que sortir per forsa! Que tota la premsa parla de la Raquelita de la Brecha.

Mare. I jo?

Baranda. No en volen de mares al escenari!

Mare. Qué diu are?

Baranda. Que per les mares, l'amo te una mena de gabia la taula materna!, Aquella! Ja te companya.

Pare. I els pares no tenen menjador?

Baranda. Vostè?.. vaja, farà de papellona!

Pare. Jo papellona?

Baranda. Si, home, si. De cara a la pastera.

Pare. Adiós noia i que no n'erris una. Pensa que a la garganta hi tens el nostre pa de cada dia.

Mare. I que no oblidis de fer l'ullet quant dius allò de «Mirame, mirame aqui». (*Entra madamoiselle i va cap al Arcalde*).

Madame. ¡Mon ami!

Arcalde. Un altre mona? Soc aquí jo!

Pare. Noia... fes el cor fort! Un cuplet es com un ay!

Baranda. Pensin ademés que lo de menos es la veu. Ja els hi diré. Lo més important de una dona es la pinta y la seva... filla no està malament!

Mare. Pinta?

Pare. Qué vol dir?

Baranda. Figura accionar... Ahir la vaig veurer com marcava aquell molinillo y li aseguro un porvenir!.. es a dir que si no te novio!

Raquelita. Ay el meu Lluiset!

Mare. Deixal estar. Això del novio es lo que la te sense veu!

Pare. Jo li trencaré les cames!

Baranda. Are per are al fet! I al fet es que la noia te que vestir-se!.. Cap al cau!

Madame. Oh, messié l'agralde! Tu me paies un vermut?

Arcalde. Qué vols dir?

Madame. Si tu em vols pagar un vermut!

Arcalde. Tot això vol dir doncs que vols beguda! Si, dona, si. Beguda menjar per aquesta!

Madame. Oh, tres gentil.

Arcalde. Moi je le parlaré le francé molt requetebé!

Madame. ...y tu paieras!

Arcalde. Jo sé lo que vols dir... que jo pagaré! (*A Secretari*). Que home? Vagi amb aquella senyora maca! Diguili una paraula aix al oido! (*El Secretari va cap a Maravilla i li diu una paraula l'orella. La Maravilla li respon amb una bofetada*).

Voces. ¡Voy!

Arcalde. Però, qué li ha dit? Potset no l'ha entés! Torni!..

Secretari. Si m'arriva a entendrer en deixa sort per tota la vida! (*Entra Carles i el Lluis*).

Lluis. Tampoc es per aquí?

Carles. Potser no debutarà!

Lluis. La canalla!

Carles. Home, fas mal fet de seguirla! Endemés que no en treurà Deixala anar!

Lluis. No vui! Es meva! Es meva! Te de fer lo que vulgui! No s' riurà de mí! Cambrer, dos coñacs!

Carles. No beguis més! Devegades tota aquesta indignació amorosa i son més que cuatre copes.

Lluis. Qué vols que fassi? Avui necesito estar nerviós. Faré una de gracia! Però, que no has vist? Ja te un motiu... La Raquelita la Brecha.

Baranda. Escolti... Vol fer una vaca amb un senyor?...

Arcalde. Jo una vaca? Què es creu que bado? Arriva home, arriva! Què es creu que una vaca es fá com una criatura?

Lluis. I son els seus pares qui l'han perduda! Ella no es dolenta, n Però la mare es una bagassa i el pare un gandul, que es vend la noia per poder fumar puro a diari.

Carles. Tant fort t'agafat?

Lluis. No ho sé! No se si l'estimo o es que em fá pena. No vui q sigui carn de concert aquesta noia!

Carles. Me sembla que no lograràs res. Avui tot el comerç de Barce na n'era plé! Tots els dependents son a la platea! Figurat! el but de una guantera del Siglo!

Arcalde. Ei!... Ei!...

Secretari. A qui crida?

Arcalde. Què no el veu? Es l'Arcalde de Llofriu!

Veu. Domingo!

Arcalde. Saludi amb la mà! Pero aont les te amagades? Però aont les amagades? Però, que no el veu; te una dona a cada cama? C se coneix que es cacic! Tot ho vol per ell!... Eh! .. No hi dret! Igualtat, Fraternitat i... escudella barrejada!

Veus. Què calli!! Eh!!...

Mare 3.ª I la seva noia no ha cantat mai en públic?

Mare. No més a la Esquerra del Ensanxe a un benefici de la «Gota de Leche»!

Mare 2.ª Vol dir que no tindrà vergonya?

Mare. I perque n'ha de tenir de vergonya? Jo no en tinc pas i soc sa mare! De que li te de venir?

Pare. (*Surt de la sala de joc*) Ja he fet dos pelas! Aquell senyor m'ha donat dos duros perque fes veure que jugaba! Li diré que les he perdudes!

Baranda. Ei!... No em volem de vius! No passi el riu tan aviat que s'ofegarà!

Pare. ¡Planxa!

Lluis. No la deixaré cantar. Avans li desfaré la cara a son pare!

Pare. (*Al Baranda*) Escolti.

Baranda. Digui.

Pare. Fassil treure an aquell.

Baranda. No pot ser. Fa gasto!

Pare. Es que és el novio de la novia i es capàs de mourer escàndol!

Baranda. No s'espanti per això! D'aquí una setmana la noia ja en tindrà una dotzena. No vindrà de un!

Pare. Es que no la deixarà cantar!

Baranda. Doncs tregui vosté! Jo després de tot, tant se m'endona que canti, com que calli. La qüestió es que surti.

Pare. Què el tregui jo?.. Mirim el clatell!

Baranda. Arriba!

Pare. Miri home. Aquet bony m'el va fer ahir cuant li deia: «A la meva noia, no la mana ningú mes que jo! No posi els peus a casa...» Dir lo dels peus i posarme una ma aquí, tot va ser hu!

Maravilla. Però, perqué no debuta la nova estrella?

Baranda. Are mateix!

Lluis. Ja tinc el medi de que ella no canti!

Carles. Eh!... Com no li posis un morrió.

Lluis. Ves abaix i a tots els de la claque els hi dones una pesseta. Què cridin! Que quant surti ella que la insultin, que fassin escàndol.

Carles. I si es desmaia?

Lluis. Es necesari!

Baranda. Ara ve el debut!

Arcalde. Veiam si la contractaré per el poble! (*Silenci, comença la orquesta del saló platea, S'aixeca el taló del fons, grans aplaudiments*),

Una. Escolta...! No es pas aquell trajo teu el que du aquesta?

Maravilla. No... I du un forat a la mitja!

Veus. Phssss!! (*Se sent que la Raquelita comença a cantar, A poc una veu diu:*

Veu. Ja ho sab ta mare que cantes?

Altre veu. Que surti son pare!

Mare. Guardies!

Pare. Que callin aquets bretols!

Arcalde. Ei! Soc de Lluró de dalt jo!

Baranda. Què es això? Ja deia que fora un debut ruidoso!

Mare. La meva filla!

Raquelita. Ai mamà!

Pare. I com l'han deixada!

Raquelita. Mai més cuplets!

Maravilla. Altre estrella sense cua!

Pare. (*Per Lluis*) Es aquet l'autor del escàndol! Què el lliguin! Què el tanquin!

Lluis. Si senyors! Soc jo qui l'ha xiulat, qui ha cridat; soc jo, perque la estimo!

Inspector. Haga el favor de seguirme!

Baranda. Els amantes de Teruel.

Lluis. Pero avans de endúrsemen lliguin an aquets dos!

Pare. / Mare. Nosaltres?

Lluis. Jo els acuso!

Raquelito. Lluis!

Lluis. I tu a la teva feina, a la botiga, a estimar-me... Ja ho veus lo que dona la alegria del concert. Amb mi per sempre!

Mare. Protesto! Es la meva filla!

Lluis. La seva filla? Tu Maria, de qui ets, d'ells que et volen rifar a qui més donés per tu, o meva que et vui sola per mi, sense lentejuelas, sense llums, sense consumacions!

Raquelito. Perdó!

Lluis Ara senyor inspector agafins!

Mare. Però que els tanquin separats, soc la seva mare!

Lluis. La seva mare? No digui aquesta paraula vosté! Vosté era la seva revenadora. Anem Maria!

Inspector. A la declaracióu joven. Usted es muy honrado, pero pagará multa por escándalo público!

Arcalde. Escándalo público?... A qui està la meva cartera. El felicito jove. A les primeres elección vosté serà diputada!

Tots. Visca el Arcalde! (*La Madamoiselle quant veu disiret al Arcalde, li pren el sabatot. Aquet al dàrsen compte surt darrera d'ella cridant:* El sabatot!! El sabatot!!

QUADRO

Quadro Quint

(Merendero de Montjuich. Tots els personatjes de la obra son en escena. Entra el Arcalde)

Arcalde. I això es Montjuich? Això es aquella montanya que fa tanta por?..

Un. No totes les matinades son com aquestes!.. Mentres en venen de altres a fer juerga! A riure!

Arcalde. Beguda!.. Beguda! (*Un dels juerguistas toca un organillo tothom balla. Per el fons entren: «Obrer primer» i varis obrers*).

Obrer.
Miratels; com cada jorn
escarneixen la miseria.

Arcalde. ¡Visca el xampany Cordoniu!

Un. ¡Endevant!.. ¡Visca la gresca! (*Calla el piano de ma neta. Expectació*).

Obrer.
Calleu; perque els vostres crits
son un insult i una befa.

Arcalde. Vaja, ja conec que vos voleu pendre una copeta.

Una. Demaneu, que està pagat.
¿Aiguardent o be cervesa?

Obrer.
Jo no més bec en porró
ja tinc la gola seca.

Arcalde. D'ont surtiu tant enfadat?

Una. Quí sou tota aquesta trepa? (*L'orquesta toca pianísim la «Maquinista» de Clavé*).

Obrer.
Som els que cada matí
cuant vosaltres tips de juerga
fugiu espantats del sol
que allí al horitzó s'aixeca,
trobeu en vostre camí
que s'en van cap a la feina.
Som els que anem ajupits
perque us portem a la esquena;
som els que amb nostra suor
fecondem tota la terra,
o be regirem son fons
per extreuren les riqueses
de que vosaltres fruiu
sense mida y sense treva.

Fins les dones que teniu
com a joguines de seda,
son sang de la nostra sang;
fillas del poble, que es venen
per no morirse de fam
en un recó de miseria.
Gireu els ulls cap Orient;
l'hora brava, l'hora histèrica.
la vostra hora de plaer
s'esfuma com una deria.
El sol vermell com un foc
tenyeix el mar i la terra.
L'hora blava s'acabat.
L'hora roja ja comensa. (*Pausa*).
Goiteu la excelsa ciutat. (*Senyalant Barcelona*).
que de son somni es desvetlla
¡No viu sols per el pecat!
¡El trevall es sa grandesa! (*Fort en la orquesta. Fumen les xemeies, sirenes de fàbriques. Els borraxos es descobreixen*).

TELÓ PAUSAT

Obres publicades:

El **69** muntat

Preu: 50 cèntim

Papallonas d'Escenari

Preu: 50 cèntim

L'hora blava del districte V

Preu: 40 cèntim

En preparació:

UN PROCES ESCANDALOS